

SAMODHANA JOURNAL

Faculty of Social Sciences and Humanities,
Rajarata University of Sri Lanka,
Mihintale

2021

Volume 10

Issue I

පොලොන්නරු යුගයේ හාවිත ලෝල කාසි සහ මස්ස කාසි අතර¹
හඳුනාගත හැකි සම-අසමානතා පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ශ්‍රී.චී.ආර්. ජෙහාන් තිලකරත්න¹

Received Date: 15th June 2022

Accepted Date: 20th March 2023

Published Date: 06th June 2023

Abstract

Numismatics, or the study of coins, is one of the important aspects of archaeology. This discipline provides extensive knowledge on the origin and evolution of coins, the minting of coins, metal technology and exchange value of coins, ancient economic background, and foreign influences of a particular period. *Massa* coins are one of the famous ones used in Sri Lanka during *Polonnaruwa* period. Sri Lankan kings produced these coins imitating *Chola* coins following their predecessor *Chola* kings. This research aims to identify the metal and physical differences between *Massa* and *Chola* coins. The research problem in this paper is to investigate whether there were any *Chola* influences on *Massa* coins during the *Polonnaruwa* period. In this research, two methods have been used for collecting data. They are library surveys and field visits. *Massa* coins preserved in Colombo and Kandy's national museums are observed as field visits. Different charts and photographs were used for the classification of the data. Comparative as well as descriptive methods are used to analyze the data. Finally, the research proved its hypothesis. According to the finding, there were *Chola* influences on *Massa* coins during the

¹ එරෙයෙෂන සහකාර, නොටු තාවකාලික කේකාවාරිය, ප්‍රජාවිද්‍යා අධ්‍යයන අංශය, පේරාදෙණි
විශ්වවිද්‍යාලය, පේරාදෙණි shehanhilakarathna1205@gmail.com

Polonnaruwa period. Furthermore, this study highlighted metal and physical similarities and differences between *Massa* and *Chola* coins. Found some differences and similarities of coin-made metal as well as symbols depicted on the coins and exchange value of the coins. It can be proven that the *Chola* rulers developed international trade during their regime in Sri Lanka. Successor Sri Lankan kings also wanted to keep international trade and foreign relations as it were during the *Chola* period. As a result, Sri Lankan rulers followed and imitated *Chola* coins when they produced them. According to the current research, the *Massa* coins have some metal and symbolic influences from the *Chola* coins.

Keywords: *Chola* coins, *Massa* Coins, *Polonnaruwa* Period, Similarities and Differences.

හැඳින්වීම

වර්තමානය තේරුම් ගැනීමට යතුර වශයෙන් අතිතය තේරුම් ගත යුතු' බවට ර්. එච්. කාර් පවසා ඇත. ඒ අනුව වර්තමානය තුළ ජ්වත්වීමට අතිතය පිළිබඳ ව අවබෝධයක් පැවතීම අත්‍යවශ්‍ය වන බව පැහැදිලි වේ. ද්‍රව්‍යාත්මක සාධක ඇසුරින් අතිතය ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීම පුරාවිද්‍යාවේ දී සිදු කරනු ලබයි. මෙහි දී පුරාවිද්‍යායාට මූලාශ්‍රය පරිභිෂ්‍යනය කිරීමට සිදු වේ. මූලාශ්‍රය, සාහිත්‍ය සහ පුරාවිද්‍යාත්මක වශයෙන් ප්‍රධාන අංශ දෙකකට බෙදෙයි. කාසි පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රය ගණයට අයත් වේ. කාසි පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම 'නාණක විද්‍යාව' (Numismatic) වශයෙන් හඳුන්වනු ලබයි. කාසිවල ප්‍රහවය හා විකාශනය, විවිධ කාසි මුද්‍රණය, ලෝහ තාක්ෂණය, කාසිවල විනිමය අගය යනාදිය පිළිබඳ ව නාණක විද්‍යාවේ දී අධ්‍යයනය කරනු ලබයි. ලෝහ කර්මාන්තය පිළිබඳ දැනුම, පැරණි තාක්ෂණය පිළිබඳ දැනුම, තත්කාලීන පැරණි යුගවල ආර්ථික තත්ත්වය පිළිබඳ අවබෝධය, කාල නිර්ණයන් සිදු කිරීමට පිටිවහල් ලැබීම යනාදි වශයෙන් දැනුම් සම්භරයක් සහ උපකාර රසක් පුරාවිද්‍යායාට නාණක විද්‍යාවෙන් සැපයේ. මේ අමතර ව කාසි නිර්මාණයට ලැබී ඇති විදේශීය ආභාස පිළිබඳ ව ද මෙහි දී හඳුනාගත හැකි ය. මේ අනුව කාසි පිළිබඳ අධ්‍යයනය පුරාවිද්‍යාව තුළ අතිතය ප්‍රතිනිර්මාණය කිරීමේ දී ඉතා වැදගත් වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ හාටිත පැරණි කාසි වගේ අතුරින් පොලොන්නරු යුගයේ දී නිකුත් කර තිබෙන මස්ස කාසි සුවිශේෂ වේ. මන්ද පොලොන්නරු යුගයේ පටන් දිඹදෙණි යුගයේ පළමු වන බුවනෙකබාහු රජු දවස දක්වා ම අඛණ්ඩ හාටිතයක් මස්ස කාසිවලින් හඳුනාගත හැකි බැවිනි. මස්ස කාසි නිෂ්පාදනයට වෝල අභාසය ලැබී ඇති බවට නාණක විද්‍යායෙන් අදහස් කරති. මන්ද ක්‍රි. ව. 1017 සිට ක්‍රි. ව. 1070 දක්වා වූ වසර 53ක පමණ දිරිස කාලයක් වෝලයන් විසින් මෙරට රජරට කළාපය පලනය කරන ලද බැවිනි. වෝලයන්ගෙන් රට මුදවා ගැනීමෙන් පසු ව ඔවුන්

ව්‍යවහාර කළ කාසි සම්පූර්ණයෙන් ම නිෂ්ප්‍රහ කිරීමට දේශීය පාලකයන් උත්සහ නොකළ බව, අවම වශයෙන් මෙරට පාලනය කළ රජවරුන් 11 දෙනෙකු වත් සොලී කාසි අනුගමනය කරමින් ස්වකීය නාමය යෙදීම පමණක් වෙනස්කමක් ලෙසට සිදු කොට මස්ස කාසි නිකුත් කර තිබේමෙන් පැහැදිලි වේ. මේ අනුව මෙම ලිපියෙහි අරමුණ වන්නේ මෙරට හාවිත වෝල කාසි සහ මස්ස කාසි අතර පවතින සම-අසමානතා පිළිබඳ ව හඳුනාගැනීමයි. ඒ හරහා මස්ස කාසි නිකුත් කිරීමට වෝල කාසිවල ආහාසය ලැබේ තිබේ ද යන්න පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කෙරේ. එය මෙහි අධ්‍යයන ගැටලුව වේ. මෙරට පොලොන්නරු යුගයේ දී සංසරණය වී තිබෙන වෝල සහ මස්ස කාසි සංසන්දනාත්මක ව අධ්‍යයනය කොට මේ පිළිබඳ ව විශ්ලේෂණාත්මක ව කරුණු දක්වීමක් මෙම ලිපිය තුළ සිදු කර ඇත.

අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය

මෙහි දී අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය වශයෙන් ප්‍රස්තකාලය අධ්‍යයනය සහ ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය යන ක්‍රමවේද හාවිත කෙරිණි. ඒ අනුව ප්‍රස්තකාල අධ්‍යයනය මස්සේ සාහිත්‍ය විමර්ශනයට අදාළ තොරතුරු එක්රස් කරන ලදී. ප්‍රස්තකාලය පරිභරණය කොට නාණක විද්‍යාව සම්බන්ධයෙන් සිදු කර ඇති පුරුව පර්යේෂණ, ගවේෂණ හා කැණීම් වාර්තා, ප්‍රවත්පත් ලිපි ආදිය පිළිබඳ ව විමර්ශනය කරන ලදී. සොලීන්ගේ දේශපාලන බල ව්‍යාප්තිය, ලංකාවේ විනිමය මාධ්‍යවල විකාසනය පිළිබඳ පුරුව අවබෝධයක් ලබා ගැනීමට ප්‍රස්තකාල ගවේෂණය වැදගත් වේ. මෙහි දී මාත්‍රකාවට අදාළ බහුතරයක් සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනය කිරීම සිදු කෙරිණි. ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයනය යටතේ මෙහි දී සිදු කරනු ලැබුවේ කොළඹ සහ මහනුවර ජාතික කොළඹකාගාර දෙකෙහි ඇති වෝල සහ මස්ස කාසි අධ්‍යයනයට බඳුන් කිරීමයි. ඒ අනුව කොළඹ ජාතික කොළඹකාගාරයේ පුදරිනයට තබා තිබෙන පොලොන්නරු යුගයේ සිටි පාලකයන් විසින් නිකුත් කරන ලද මස්ස කාසි 6ක් ද, 1/8 කාසි 11ක් ද, 1/16 කාසි 3ක් සහ පළමු වන රාජ රාජ රුපුට අයත් කාසි 12ක් ද මහනුවර කොළඹකාගාරයේ පුදරිනයට තබා තිබෙන පොලොන්නරු යුගයේ සිටි පාලකයන් විසින් නිකුත් කරන ලද මස්ස කාසි 14ක් ද පළමු වන රාජ රාජ රුපුට අයත් කාසි 2ක් ද වත්මන් පර්යේෂකයා විසින් අධ්‍යයනයට බඳුන් කරන ලදී. ඒ හරහා මෙම කාසිවල පවතින සම අසමානතා හඳුනාගත්තා ලදී. වගු, රැක් සටහන් සහ ජායාරූප හාවිතයෙන් තොරතුරු වර්ගීකරණය කළ අතර විශ්ලේෂණාත්මක හා සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනනය මගින් අර්ථකථන සිදු කෙරිණි.

ප්‍රතිච්ඡල

පොලොන්නරු යුගයේ සිටි පාලකයින් මස්ස කාසි නිකුත් කිරීමේ දී සොලී කාසිවල ආහාසය ලබා ගෙන තිබේ' යන්න මෙහි දී උපකල්පිතය ලෙස හාවිත කෙරිණි. කරුණු අධ්‍යයනයේ දී එම උපකල්පිතය සනාථ විය. බාහිර ලක්ෂණ මත පදනම් ව සොලී කාසි සහ මස්ස කාසි එකිනෙක සංසන්දනය කිරීමේ දී කාසි නිර්මිත මාධ්‍ය, කාසිවල ඇතුළත් සංකේත සහ වටිනාකම අනුව යම් යම් වෙනස්කම් ද සමානතා ද පවතින බවට හඳුනාගත හැකි විය. එම සැසදීම මගින් ද මස්ස කාසි නිකුත් කිරීමට සොලී කාසිවලින් පිටිවහලක් ලැබේ තිබෙන බවට හඳුනාගත හැකි විය. 12 වන

සියවස වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ කාසි සම්මත බරක්, නැඩයක් සහ නිශ්චිත වටිනාකමක් මෙන් ම නිකුත් කළ පාලක අනනුතාව (පාලක නාමය) සහිත ව නිකුත් කිරීමේ සම්පූදාය ඇති වේ (බාලසුරිය, 2008, 7). මේ සඳහා වැඩි වශයෙන් බලපාන්නේ අන්තර්ජාතික වෙළඳාමයි. ක්. ව. 7 සහ 8 සියවස් වන විට ඉන්දියන් සාගර කළාපය කාර්යය බහුල වාණිජ කළාපයක් බවට පත් වේ. එහි ප්‍රධාන බලවේගය වී ඇත්තේ ආරාධිත සහ වින වෙළඳුන් ය (Imbulamure and others, 2016, 17). ලංකාවේ වාසිදායක භාගෝලීය පිහිටිම හේතුවෙන් රටේ වෙළඳාම් ප්‍රවාහය නැගෙනහිර හා බටහිර ලේකය අතර සබඳතාවක් ඇති කිරීමට මුල් විය. මේ නිසා දේශීය පාලකයාට ද කෘෂි ආර්ථිකයෙන් වෙළඳාම පදනම් කර ගත් ආර්ථිකයකට පරිවර්තනය වන්නට සිදු වූ බව පෙනේ. මේ සඳහා සොලී පාලනයෙන් ද දඩ් අනුබලයක් ලැබුණාට සැක තැත. මත්ද සොලීන් සාමූහික අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනගා ගැනීම හරහා අන්තර්ජාතික වෙළඳාමට නැඹුරු වූ පිරිසක් වන බැවිනි. අන්තර්ජාතික වෙළඳාමේ ද පිළිගත් විනිමය මාධ්‍යයක් අවශ්‍ය වූ බැවින් පොලොන්තරු පාලකයන් සොලී කාසි අනුගමනය කරමින් ස්වත්තිය කාසි නිකුත් කිරීමට පෙළඳීන්නට ඇත. මේ අනුව මස්ස කාසි නිකුත් කිරීම කෙරෙහි වෝල් කාසිවල ආහාසය ලැබේ තිබෙන බවට පැහැදිලි ය.

සාකච්ඡාව

ලංකාවේ එතිහාසික යුගය ආරම්භයේ සිට ම කාසි හාවිතයක් පැවති බවට මහාවංශය ඇතුළු සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය සාක්ෂාත් දරයි. පුරුම වරට නාමික ව කාසි වර්ගයක් පිළිබඳ ව සඳහන් වන්නේ මහාවංශයෙහි 21 වන පරිව්‍යේදයේ ය. ඒ එළාර රුම්ගේ රථය මිහින්තලේ මහ සැයෙහි වැදීම නිසා වූ අලාහයට රුම් කහාපණ 15000ක් ගෙවූ බවට සඳහන් වීමෙනි (මහාවංශය සිංහල, 2004, පරි. 21, 26 ගාථාව). මේ අමතර ව ක්. පු. යුගයට අයත් සේල්ලිපිවල ද කහාපණ, කහවණ, කළපණ අදි නම් සඳහන් ව තිබේ. හස් එඩු කාසි, ස්වස්තික කාසි, ලක්ෂ්මී කාසි, සිංහ සහ වෘෂ්ඨ කාසි, රන් කහවණුව යනාදිය පොලොන්තරු යුගයේ ද මස්ස කාසි නිකුත් කිරීමට පෙර ලංකාවේ හාවිත ව තිබෙන කාසි වර්ග වේ. මස්ස කාසිවල මෙන් දිරස කාලීන අඛණ්ඩ හාවිතයක් සහ සුලභ බවක් එකී කාසි වර්ගවලින් හඳුනාගත නොහැකි ය. රන් කහවණුවෙන් පසු ව මෙරට හාවිත වී තිබෙන්නේ සොලීන් විසින් නිකුත් කරන ලද කාසි ය. පල්ලුවරුන්ගේන් පසුව දකුණු ඉන්දියාවේ බලයට පත් වන්නේ වෝල් යෝ ය. අපරාජිත නම් පල්ලුව රුම් පරාජය කොට විජ්‍යාලය නම් වෝල් රුම් දකුණු ඉන්දියාවේ බලවත් වේ. එහෙත් වෝලයන්ගේ දේශපාලනික බල වර්ධනයේ සහ ආර්ථික සම්දේශීයෙහි උච්චතම අවස්ථාව සනිටුහන් වන්නේ 1 වන රාජ රාජ සහ රාජීන්ද වෝල යන පාලකයන් යටතේ ද ය. දේශීය සහ විදේශීය වෙළඳාමේ ක්‍රියාකාරී තත්ත්වයක් මේ කාලයේ ද ඇති වේ. වෙළඳ කටයුතු නිසා ම වෙළඳ ඒකාධිකාරයක් ගොඩනගා ගැනීමට විවිධ රටවල් සමග යුද ගැටුම්වල නිරත වීමට ද වෝලයන්ට සිදු වේ. දෙවන රාජ රාජ සමයේ ද විනය සමග වෙළඳ සබඳතා වර්ධනය කර ගැනීමට යාම නිසා ඉන්දුනීසියාව, ශ්‍රී විජය, මාලදිවයින වැනි රටවල් සමග යුද්ධ කොට එවා යටත් කර ගැනීම නිදුසුතකි. ලංකාව කෙරෙහි ද ඔවුන් ආක්මණ දියත් කරන්නේ මේ තත්ත්වය නිසා ය. වොලයෝ සිය යටත් රාජ්‍යවල

ස්වකිය කාසි අව්‍යුත්සා නිකුත් කළහ. ඉන්දියාවෙන් පරිභාහිර රටක් වශයෙන් වෝල අධිරාජ්‍යයේ කාසි බහුල ව හමුවන්නේ ලංකාවේ දී ය. සොලිඩු ඒ වන විට මෙරට තුළ ප්‍රචාරය වී තිබූ රන්කහවණුව අනුගමනය කරමින් රන් හා තඹ කාසි නිකුත් කළහ (කල්දේරා, 1959, 18). එයින් පසු ව ආරම්භ වන්නේ දේශීය පාලකයන් විසින් සොලින්ගේ කාසි අනුගමනය කරමින් අව්‍යුත් ගැසු මස්ස කාසි හාවිතයයි. මුල් කාලයේ දී කහවණුවෙන් විස්සෙන් පංගුවක් වූ මස්ස පොලොන්නරු යුගයේ සහ පසු කාලයේ පොත්වල සඳහන් කර තිබෙන්නේ 'කහාපණ' යන්නට සමානාර්ථ පදයක් වශයෙනි (පරණවිතාන, 1972, 524). කෙසේ වුවත් 1 විජයබාහු රජු ද්වස පටන් 1 වන බුවනෙකබාහු රජු ද්වස දක්වා නිකුත් කර ඇති මස්ස කාසි "සිංහල මසු" නමින් ද "දඹදෙණි කාසි" නමින් ද හඳුන්වනු ලබයි. අවසන් වරට මේ කාසි අව්‍යුත් ගැසීම දඹදෙණි යුගයේ සිදු කළ නිසා 'දඹදෙණි කාසි' නමින් හැඳින්වේ (කල්දේරා, 1959, 18). කෙසේ වුවත් දඹදෙණි මස්ස හා සමාන ව සුළු සුළු වෙනසකම් සහිත ව නිකුත් කළ කාසි පොලොන්නරු යුගයේ සිට කෙටිවෙම් යුගයේ හය වන පරාකුමබාහු රජු ද්වස දක්වා ම හාවිතයේ පැවත තිබේ (ගුණරත්න, 2019, 28). ඒ සඳහා මූල බිජ වී තිබෙන්නේ රන්කහවණුව අනුගමනය කරමින් සොලින් විසින් නිකුත් කරන ලද කාසි සහ සොලින් විසින් තත්කාලීන ව ගොඩනගා තිබූ අන්තර්ජාතික වෙළඳාම පදනම් කර ගත් ආර්ථිකයයි.

සොලි පාලන කාලයේ දී ලංකාව තුළ කාසි හාවිතය ප්‍රවලිත වීම

මෙරට අනුරාධපුර යුගයේ රජ කළ අවසන් සිංහල පාලකයා වූ පස් වන මිහිදු රජ වෝලයන්ගේ සිරකරුවෙකු බවට පත් වූ පසු මෙරට රජරට පුදේශය වෝල පාන්ත රාජ්‍යයක් බවට පත් වේ. එතැන් සිට අනුරාධපුර රාජධානිය ඩඩ වැටිණි. පොලොන්නරුව අගනගරය කොට ගත් සොලි ප්‍රතිරාජවරයෙකු යටතේ ලංකාව දකුණු ඉන්දියාවේ සොලි අධිරාජ්‍යයට නතු ව පාලනය විය. සොලින්ගේ පරම අභිලාභය වූයේ ඉන්දියන් සාරරයේ වෙළඳ ඒකාධිකාරය තමන් සතු කර ගැනීමට ය. රොම්ලා තාපර පවසන්නේ ශ්‍රී විජය, මාලදිවයින මෙන් ම ලංකාවේ උතුරුදිග පුදේශ ද සොලින් තමන් සතු කොට ගත්තේ එකී අහිපාය සාධනය කර ගැනීමට බවයි (තාපර, 2009, 194). මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ සොලින්, තම අධිරාජ්‍යයේ ආර්ථික තත්ත්වය කෙරෙහි සහ ස්වකිය ආර්ථිකය ගක්තිමත් කර ගැනීම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කළ පිරිසක් වන බවයි. සොලින්ගේ දේශපාලන බල ව්‍යාප්තිය පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කිරීමේ දී ඔවුන් සාමූහික අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනගා ගත් බවට හඳුනාගත හැකි ය. එබැවින් ඔවුන්ට අන්තර්ජාතික වෙළඳාමට වැඩි නැමුරුවක් දක්වීය හැකි විය. මේ අනුව ඔවුනු සිය විතිමය මාධ්‍යයන් ද රට උවිත පරිදි සකසා ගත්ත. පළමු වන රාජ රාජ සහ රාජේන්ද්‍ර වෝල යන රජවරුන් විසින් සිය නාමය සහිත කාසි මෙරට දී නිකුත් කොට තිබේ (බාලපුරිය, 2008, 7). විශේෂයෙන් ම එම රජවරුන් විසින් නිකුත් කරන ලද රන් කාසිවලින් සොලි අධිරාජ්‍යයේ තත්කාලීන ව පැවති ආර්ථික සමෘද්ධිය විදහාපායි. මහා රාජ රාජ රජු යටතේ ලංකාවට ද රතු කාසි යුගයක් ඇරුණුණි. ඔහුගේ කාසි දකුණු ඉන්දියාවේ සොලි අධිරාජ්‍යයට සමකාලීන ව මෙරට තුළ ද ව්‍යවහාර වී තිබේ. මේ රජුගේ කාසි මෙරටින් සුලබ ව හමු වී ඇත (කුලතුංග, 2015, 623).

රන් කහවණුව, රන් මස්ස, රිදී මස්ස, තඩ මස්ස, රිදී ආලේපිත තඩ මස්ස, අඩ මස්ස, 1/4 මස්ස යනාදි වශයෙන් මෙරට තුළ පොලොන්නරු යුගයේ කාසිවල විකාසනය සහ ව්‍යවහාරය හඳුනාගත හැකි ය (ද සිල්වා, 2018, 40). පොලොන්නරු යුගයේ මුල් කාලය වෝල යුගයට අයත් වේ. ඒ අනුව ව්‍ය. ව. 1070 දක්වා වෝල පාලනය මෙරට තුළ ත්‍යාත්මක විය. අනුරාධපුර යුගයේ පැවති රන් කහවණුව පාදක කර ගනීමින් සොලීන් පොලොන්නරු යුගයේ දී කාසි නිකුත් කළ බවට පෙනී යයි (ද සිල්වා, 2018, 40). මේ අවධියේ දී මෙරට ගනුදෙනු සඳහා නාගරී අක්ෂරයෙන් වෝල අධිරාජ්‍යාගේ නම සඳහන් කළ කාසි සොලී පාලකයන් නිකුත් කර තිබේ. එමෙස අධිරාජ්‍යාගේ නම සඳහන් කොට කාසි නිකුත් කිරීමේ අරමුණු කිහිපයක් තිබෙන්නට ඇත. තම යටත් වැසියන් අතර ස්වතිය අධිරාජ්‍යාගේ ආධිපත්‍ය වඩාත් හොඳින් මුල්බැස ගැන්වීම සහ සිය වෙළඳ කටයුතුවල දී හා බදු අයකර ගැනීමේ කටයුතුවල දී අත් වන පහසුව ප්‍රමුඛ වන්නට ඇත. තව ද ඒ වන විට ඉන්දියානු සාගර කළාපයේ පොදු භාජාවත් වූ සංස්කෘත භාජාවේ අක්ෂර සොලී කාසිවලට යොදා ගැනීමෙන් කාසි ව්‍යවහාර කළ විවිධ ජාතීන්ට මෙම කාසි කුමන පාලකයාට අයත් දැයි හඳුනා ගැනීමේ පහසුව ද සැලසෙන්නට ඇත. එමෙන් ම මේ වන විට පාලකයාගේ නම සඳහන් කොට කාසි නිකුත් කිරීම භාරතයේ ප්‍රවලිත ව තිබීම ද බලපාන්නට ඇත (කුලතුංග, 2015, 623). ලංකාවේ හාවිත ව ඇති සොලී කාසිවල ශ්‍රී රාජාධිරාජ, ශ්‍රී රාජ රාජ, ශ්‍රී රාජේන්ද්‍ර යන නම් දක්නට ලැබේ. මෙරට සොලී පාලන කාලය තුළ අයබඳ අය කිරීමේ දී ඉන් කොටසක් මුදලින් ගෙවීමට නියම කර තිබේ. මුදලින් ගෙවීමට නියම කර ඇත්තේ “කාඩු” නම් වූ සම්මත සොලී කාසිවලිනි (සිරිවිර, 2014, 79). සොලී පාලනය යටතේ වූ ලංකාවේ ‘රාජරාජ ව්‍යුහනාවු’ හා ‘වික්කීරම ශෙළු ව්‍යුහනාවු’ යන දිස්ත්‍රික්ක දෙකෙහි ආදායම්, ගම්වර පහක ආදායම තංපෝර් කොට්ඨාස දිය යුතු අතර එම ආදායමෙන් කොටසක් කාගුවලින් ගෙවිය යුතු බව තංපෝර් ශිලාලිපිවල සඳහන් ව තිබීම (නීලකණී ගාස්ත්‍රී, 1972, 394) නිදසුනකි. මේ හේතුවෙන් සොලී පාලන කාලය තුළ දී ලංකාව තුළ කාසි හාවිතය වඩාත් ප්‍රවලිත වන්නට ඇත.

සොලී පාලන කාලයෙන් පසු ව පොලොන්නරු යුගයේ දී කාසි නිකුත් කළ දේශීය පාලකයන්

සොලීන්ගෙන් පසුව මහා විජයබාහු රජු රට එක්සේසත් කොට සොලී කාසිවලට සමාන ස්වරුපයෙන් කාසි නිකුත් කර තිබේ. මහා විජයබාහු රජු ද සිය අගනුවර වශයෙන් තෝරා ගත්තේ ද පොලොන්නරුවයි. ඒ අනුව ව්‍ය. ව. 1215 දී කාලීංග මාස ආක්මණය එල්ල වන තෙක් ම අනුරාධපුරයෙන් පසු ව අගනගරය වශයෙන් පොලොන්නරුව පැවතියේ ය. මහා විජයබාහු රජුගෙන් පසු ව පොලොන්නරුවේ රජ වන මහා පරාක්මබාහු, නිශ්චාකමල්ල, ලිලාවති, වෝච්චගංගදේව, ධර්මාගේකදේව, සහස්සමල්ල යනාදි පාලකයන් “මස්ස” කාසි නමින් හඳුන්වනු ලබන සොලී කාසි ස්වරුපයට කාසියේ අන්තර්ගත නම පමණක් වෙනසකරමින් කාසි නිකුත් කොට තිබේ. එම “මස්ස” කාසිවල නිකුත් කළ පාලකයාගේ නම සඳහන් කොට තිබෙන්නේ නාමයට පුරුවයෙන් “ශ්‍රී” යන්න යොදා ගෙන ය (මැදගම, 2009, 61).

කාසි නිකුත් කිරීම පාලන ඒකාධිකාරය යටතේ සිදු වන්නකි. ඒ අනුව ආර්ථික කටයුතු පාලනයේ දී පැවති පාලන අධිකාරය පෙරලා නව පාලන අධිකාරයක් ස්ථාපිත වූ විට එකි නව පාලන අධිකාරය මගින් කාසි නිකුත් කිරීම අත්‍යවශ්‍ය විය. ඒ අනුව අඩ සියවසක් පමණ කාලයක් රජරට පැවති සොලී පාලන අධිකාරය බලයෙන් පහ කළ මහා විෂයබාහු රුපු ස්වකිය තම සඳහන් කොට කාසි නිකුත් කොට තිබේ. සතුරන් පරදා ජාතියේ ස්වාධීනත්වය ඇති කිරීමෙන් පසු වත් පරාජීත සතුරාගේ නමින් නිකුත් කර තිබූ කාසි ගනුදෙනු සඳහා යොදා ගැනීම උදා කරගත් නිදහසට කැළලක් වන්නට ඇත. මහා විෂයබාහු රුපු මෙරට කාසියක තම සඳහන් කළ පළමු සිංහල රුපු වශයෙන් පෙන්වා දිය හැකි ය (Sirisena, 2002, 14). මොහු විසින් රන්, රිදී සහ තම යන ලෝහ මාධ්‍ය තුනෙක් ම කාසි නිකුත් කරන ලදී (බාලසුරිය, 2008, 7). පොලොන්නරු යුගයේ දී රවිත යැයි සැලකෙන වෛශයන්ත පොතෙහි සඳහන් වන පරිදි රෝජුගේ නමින් කාසියක් නිෂ්පාදනය වන්නේ ඔහුගේ ස්වර්ණාහිතේකයේ දී ය. එසේ ම එම නාමයට ඉදිරියෙන් “ශ්‍රී” අක්ෂරය යෙදිය යුතු බවට එම කෘතියේ සඳහන් වේ. මේ අනුව මහා විෂයබාහු රුපු තම තම සඳහන් රන් කාසි නිකුත් කරන්නට ඇත්තේ ඔහුගේ අහිතේකයේ දී බවට උපකල්පනය කළ හැකි ය (කුලතුංග, 2015, 625-626). මහා විෂයබාහු රුපුගේ කාසි බොහෝ සෙසින් සමාන වන්නේ රාජ රාජ රුපුගේ කාසිවලට ය. එහි පිටුපස නාගරී අක්ෂරයෙන් “ශ්‍රී විෂයබාහු” යනුවෙන් ලියා ඇත (Sirisena, 2002, 14). පොලොන්නරු යුගයේ දී අනුකාසි නිකුත් කිරීම ද සිදු කර තිබේ. ඒ අනුව හාග කාසියේ සිට 1/16 දක්වා කාසි අනුප්‍රේද්‍ර හමුව ඇත. පුරුණ කාසියක බර ග්‍රේන්ස් 62-65 අතර අගයක් ගනිය (Codrington, 1924, 73). කෙසේ වුවත් මහා විෂයබාහු රුපු අඩසියවසක් පමණ කාලයක සිට වෙළඳ කටයුතුවල දී හාවිත කිරීමට ජනය පුරුදු ව සිටි කාසිවල හැඩිය හා ස්වරුපය වෙනස් කිරීමට පෙළැමි නැත. සුපුරුදු කාසියේ නමය පමණක් වෙනස් කිරීම මහු විසින් සිදු කෙරිණි. එහි දී දේවනාගරී අක්ෂර හාවිත කර ඇත්තේ ද අනුරාධපුර යුගයේ පටන් ම එම අක්ෂර හාවිතය ප්‍රව්‍ලිත ව පැවති නිසා වන්නට ඇත. එසේ ම ජාත්‍යන්තර වෙළඳ ගනුදෙනුවලට ද එය පිටිහළක් වන නිසා වන්නට ඇත. කෙසේ වුවත් විෂයබාහු රුපු ස්වකිය කාසි හඳුන්වා දිමේ දී ඒ වන විටත් හාවිතයේ පැවති සොලී කාසි මෙරට තුළ හාවිතයෙන් ඉවත් කළේ ද නැද්ද යන්න නිශ්චිත ව පැවසිය නොහැකි ය (කුලතුංග, 2015, 626).

මහා විෂයබාහු රුපුගෙන් පසු ව නැවතත් රට තුළ ඇති වූ ව්‍යාකුල දේශපාලන කත්ත්වය පහ කොට රට නැවතත් එක්සත් කරනු ලබන්නේ මහා පරාකුමලාහු රුපු විසිනි. මහා විෂයබාහු රුපුගේ කාසි සමග සැසදීමේ දී මහා පරාකුමලාහු රුපුගේ කාසි එකරුපී බවක් උසුලයි. “ශ්‍රී පරාකුමලාහු” යනුවෙන් ලියා මොහු විසින් කාසි නිකුත් කරන ලදී. එවායේ හාග කාසි ද හමු ව ඇත. මෙම රුපු විසින් නිකුත් කර ඇති ඉතා කුඩා තම කාසි රන් කහවණුවේ අනුප්‍රේද්‍රයක් වන අක කාසි වර්ගයට සමාන වේ. එකි කුඩා තම කාසිවල අක කාසිවල මෙන් අහිමුබයෙහි සිට ගෙන සිටින නිධි රුපයක් ද ප්‍රතිමුබයේ රුප රහිත ව ජේලි තුනක් සිටින සේ නාගරී අක්ෂරයෙන් “ශ්‍රී පරාකුමලාහු” යන පායිය සටහන් කර තිබේ. අක්ෂරවලට ඉහළින් සංඛ සලකුණ ඇත. කොචිරිංටන් මහතා මෙය 1/8 කාසියක් බවට පවසයි. සාමාන්‍ය බර ග්‍රේන්ස්

8.5-7.6 දක්වා වේ (Codrington, 1924, 73). පරාකුමලාභු රුපගේ කාසිවල හැඩය හා රැප සහන් ඔහුට පෙර නිකුත් කර තිබෙන කාසි හා සමාන වේ. මහා පරාකුමලාභු රුප ලංකාපුර සෙනෙවියා යොදවා පත්‍රවරට ජය ගැනීමෙන් පසු ව තම නම සඳහන් කරුණාපන් එරට ව්‍යවහාරයේ යෙදූ බව මහාවශයේ මෙසේ සඳහන් වේ.

“එ සියලු රට ම නිස්කෘත්වක කොට පරාකුම මහිපාලයාගේ නාමාධිකිත ක්ෂීපණයන් ඒ රට සැම තන්හි ව්‍යවහාරයන්හි නියෝග කොට විරපඩි කුමරහට ඒ රට ප්‍රතිපාදනය කොට....” (මහාවංශය, 2004, පරි. 77, 103-104 ගාරා).

චි. ජ්. කුලතුංග පවසන්නේ මෙම වංශකතාගත සඳහන මෙරට පැරණි පාලකයෙකු විසින් කාසි නිකුත් කළ බවට ඇති එක ම ලිඛිත සාධකය බවයි. ඒ අනුව උක්ත මහාවංශයෙහි විස්තරයේ සඳහන් කර ඇති පත්‍රවරට ව්‍යවහාරයේ යෙදූ කරුණාපන් යනු පරාකුමලාභු රුපගේ නම සඳහන් මස්ස කාසි විය හැකි බවට අනුමාන කළ හැකිය (කුලතුංග, 2015, 628).

මහා පරාකුමලාභු රුපගෙන් පසු ව නැවත කාසි නිකුත් කිරීමක් සිදු ව තිබෙන්නේ නිශ්චාකමල්ල රුප යටතේ ය. සොලී පාලක රාජ රාජ සිට මෙරට කාසි නිකුත් කළ සියලු ම පාලකයන් කාසියේ ප්‍රතිමූඛයෙහි සිය අහිජේක නම සඳහන් කර තිබේ. එහෙන් නිශ්චාකමල්ල රුප රට වෙනස් පිළිවෙතක් අනුගමනය කර ඇත. මෙම රුප රට පෙර කාසිවල ස්වරුපය එලෙපු ම පවත්වා ගත්ත ද තම වංශය සම්බන්ධ කරම්න් භාවිත කළ උපාධි නාමය අහිජේක නම වෙනුවට කාසියෙහි සඳහන් කොට තිබේ. එනම් “ශ්‍රී කලිගලකේප” යනුවෙන් නිශ්චාකමල්ල රුප සිය නාමය ඔහුට අයන් කාසිවල සඳහන් කොට තිබේ. මෙසේ අහිජේක නාමය වෙනස් කිරීමට සමකාලීන දේශපාලන හේතු ඔහුට බලපාන්නට ඇති. කාලීං වංශයට මෙරට රාජ්‍ය උරුමයට වැඩි අයිතියක් ඇති බව ජනතාවට ඒත්තු ගැන්වීමට ඔහු මෙලෙස උත්සහ කළ බවට සිතිය හැකි ය. ලිලානන්ද කල්දේරා පෙන්වා දෙන්නේ “ශ්‍රී කලිගලකේප” යනුවෙන් නම සඳහන් කර තිබේ වීමතියට කරුණක් තොවන බවයි. මන්ද නිශ්චාකමල්ල රුප ඔහුගේ සෙල්ලිපි බොහෝමයක සිය නම දක්වා තිබෙන්නේ ‘කාලීං ලම්කේන්දු’ යනුවෙනි (කල්දේරා, 1959, 18). ඒ අනුව “ශ්‍රී කලිගලකේප” යන්නෙහි අර්ථය ‘කාලීං ලංකේන්දු’ බවට සිතිය හැකි ය. කෙසේ වුවත් මේ රුප විසින් කාසි වර්ග කිහිපයක් තිකුත් කර තිබේ. ඒවායින් සමරක් ඒවා රිදී කාසි ය (පරණවිතාන, 1972, 524). සෙනරත් පරණවිතාන පවසන්නේ නිශ්චාකමල්ල රුපගේ තඟ කාසි සූලන තොවීමෙන් පෙනීයන්නේ දනයෙන් ප්‍රයෝගන ගැනීමට රට වැසියන්ට ඉඩ දෙන ලදායි නිශ්චාකමල්ල රුප කියන කියමන සැබැංක් වන බවයි (පරණවිතාන, 1972, 525).

නිශ්චාකමල්ලගෙන් පසු ව නැවතත් කාසි නිකුත් කර තිබෙන්නේ වෝඩිගංගදේව රුප ය. නිශ්චාකමල්ලගෙන් පසු ව ඔහුගේ පුතුයෙකු බවට සැලකෙන කාලීං වංශික වීරබාභු රජ වුවත් රට පසු දින ම තාවුරු සෙනෙවියා විසින් ඔහු සාතනය කරන ලදී. ඉන් පසු ව රජ වන්නේ නිශ්චාකමල්ලගේ බාල සොහොසුරා වශයෙන් සැලකෙන දෙවන විකුමලාභු ය. නමුත් මාස තුනක් ගිය පසු ඔහු මරා වෝඩිගංගදේව රාජත්වයට පත් වේ (විකුමසිංහ, 1972, 491). ඔහු විසින් කාසි නිකුත් කර තිබෙන්නේ “ශ්‍රී

වොචිගගදේව” යන ස්වකිය අහිජේක නාමය යටතේ ය. මොහුගේ කාසී ද හැඩය හා ස්වරූපය අතින් ඔහුට පුරවයේ සිටි පාලකයන්ගේ කාසිවලට සමාන ය.

වෝචිගගදේවගේ රාජ්‍ය කාලය මාස නවයකට සිමා කරමින් කිත්ති සෙනෙවියා විසින් මහා පරාකුමබාහු රුපුගේ අගබිසව වූ ලිලාවති බිසව රාජත්වයට පත් කරනු ලබයි. වරින් වර අවස්ථා තුනක දී රජ වන මැයගේ පළමු වන රජ්‍ය කාලය හු. ව. 1197 සිට ක්‍රි. ව. 1200 දක්වා වසර තුනකි. සෙසු රාජ්‍ය කාලයන් ක්‍රි. ව. 1209-1210 සහ ක්‍රි. ව. 1211-1212 ලෙසින් කෙටි කාලයන්ට සිමා විය. කෙසේ ව්‍යවත් තෙවරක් සිංහාසනයට පත් වූ එක ම පාලකයා වන බැවින් මෙරට ඉතිහාසය තුළ ලිලාවති රැඹන විසින් කැපී පෙනෙන වැදගත්කමක් හිමි කරගනු ලබයි (විකුමසිංහ, 1972, 491). පෙර පාලකයන් පරිදි ම නාගරි අක්ෂරයෙන් “ශ්‍රී රාජලිලාවති” යනුවෙන් ස්වකිය අහිජේක නම සඳහන් කොට ඇය විසින් කාසී නිකුත් කර තිබේ. මෙය සිදු වන්නට ඇත්තේ ඇගේ පළමු රජ්‍ය කාලයේ දී විය යුතු ය. ලිලාවති රැඹනගේ කාසිවල ‘ශ්‍රී’ අක්ෂරය සහ පුද්ගල නාමය අතරට ‘රාජ’ යනුවෙන් යෙදී තිබේ අනෙක් පාලකයන්ගේ කාසිවලින් වෙනස් වන ලක්ෂණයකි (කුලතුංග, 2015, 631).

වසර තුනක් වූ ලිලාවති රැඹනගේ පළමු රජ්‍ය කාලය නිමා කරමින් කාලීං පාක්ෂිකයේ නිශ්චංකමල්ල රුපුගේ යාති සහෝදරයෙකු වූ සහස්සමල්ල රජ කරවූහ (විකුමසිංහ, 1972, 491). ඔහු “ශ්‍රීමත් සභාසමල්ල” යනුවෙන් සඳහන් කොට කාසී නිකුත් කර තිබේ. මොහු ස්වකිය අහිඡේක නාමයට පෙර යෙදෙනා ‘ශ්‍රී’ අක්ෂරය වෙනුවට ‘ශ්‍රීමත්’ යනුවෙන් යොදා ගැනීම පෙර පාලයන්ගේ කාසිවල දක්වෙන නාමය දක්වීමේ පොදු ලක්ෂණයෙන් වෙනස් වූ අවස්ථාවති. මේ රුපුගේ ඇතැම් කාසිවල “ශ්‍රීමත් සභාසමල්ල” හෝ “ශ්‍රීම සභාසමල්ල” යනුවෙන් ද සටහන් කොට තිබේ. මේ රුපු විසින් නිකුත් කර තිබෙන 1/8 කාසී ද හමුව ඇත (Codrington, 1924, 73).

ඉන් පසු ව නිශ්චංකමල්ල රුපුගේ අගබිසව වූ කලාෂණවති බිසව ආයස්මන්ත සෙනෙවියා විසින් රජ කරවා නැවත ඔහු විසින් ම ඇය බලයෙන් පහ කොට තෙමස් වයසැති ධර්මාණෝකදේව රජ කරවනු ලබයි. මේ බිලිදු කුමරුට රජ්‍ය උරුමයට ඇති සම්බන්ධතාව මූලාශ්‍රයවලින් පැහැදිලි ව හඳුනාගත නොහැකි ව්‍යවත් කාලීං වංශය හා සම්ප යාතින්වයක් තිබෙන්නට ඇත. රාජත්වයට පත් වන්නට ඇත්තේ එම කිව්ව යාති සම්බන්ධතාව නිසා විය යුතු ය (විකුමසිංහ, 1972, 493). මේ බිලිදු රුපු ද කාසී නිකුත් කර තිබේ. “ශ්‍රී ධර්මාණෝකදේව” යන නම සඳහන් කාසී හමු වේ. එමෙන් ම මොහු ද මහා පරාකුමබාහු රුපු මෙන් කුඩා තම කාසී ද නිකුත් කර ඇත. ඒවායේ පරාකුමබාහු රුපුගේ කුඩා කාසිවල පරිද්ධන් ම අහිමුබයෙහි නියි රුවත් ප්‍රතිමුබයෙහි නාගරි අක්ෂරයෙන් බිලිදු රුපුගේ නාමයත් දක්වේ.

ඉන් පසු කාලයේ දී අනික්තිග, ලිලාවති, ලෝකේක්වර, ලිලාවති, පරාකුම පණ්ඩි ආදිහු පිළිවෙළින් පොලොන්තරුවේ රාජත්වයට පත් වෙති. එහෙත් ලිලාවති රැඹන හැර සෙසු පාලකයන් කාසී නිකුත් කළ බවට සාක්ෂාත් නොමැත. ලිලාවති රැඹනගේ කාසී ද ඇයගේ පළමු රජ්‍ය කාලයේ දී නිකුත් කරන්නට ඇති බවට විශ්වාස කෙරේ. ක්‍රි. ව. 1215 දී කාලීං මාස රජරට බලය අල්ලා ගැනීමෙන් පසු ව දේශීය රජධානී නිරිතදිගට විතැන් වේ. දිගිදෙණි රජධානීයේ දෙවන පරාකුමබාහු මාසගෙන් රට

මුදාගෙන නැවතත් පොලොන්නරු යුගයේ හාටිත මස්ස කාසි පරිදීදෙන් ඔහුගේ නම යොදා කාසි නිකුත් කර තිබෙනු හඳුනාගත හැකි ය. අවසන් වරට මෙම කාසි නිකුත් කරන ලද්දේ දිඹදෙණි යුගයේ පළමු වන බුවනෙකබාහු රුපුගේ කාලයේ දී ය (දන්දුන්න, 2015, 18). මේ අනුව පොලොන්නරු යුගයෙන් ඇරඹි මස්ස කාසි දිඹදෙණි යුගය දක්වා ම මෙරට සමාජය කුළ ව්‍යවහාර වූ බව පැහැදිලි ය. මෙම මස්ස කාසිවල හාග කාසි (අඩ මස්ස) ඇති ව්‍යවත් ඒවා විරළ ය (දන්දුන්න, 2015, 18).

වලු අංක 01- මස්ස කාසි නිකුත් කර ඇති පාලකයන් සිය නාමය කාසිවල සටහන් කර ඇති අරකාරය

නිකුත් කළ පාලකයා	පාලක නම දේව නාගරී අක්ෂරයෙන්	පාලක නම තුතන සිංහල අක්ෂරයෙන්
මහා විජයබාහු (ත්. ව. 1055-1110)	 SRI VI JA YA BA HU	"ශ්‍රී විජයබාහු"
මහා පරාක්‍රමබාහු (ත්. ව. 1153-1186)	 SRI PA RA KRA MA BA HU	"ශ්‍රී පරාක්‍රමබාහු"
නිශ්චෑකමල්ල (ත්. ව. 1187-1196)	 SRI KA LE GA LA KE JAN	"ශ්‍රී කළිගලකේප"
වෛශිගෝ (ත්. ව. 1196-1197)	 SRI CO DA GA (M) GA DE VA	"ශ්‍රී වෛඩිගෝදෙව"

ලිලාවති (ත්. ව. 1197-1200, ත්. ව. 1209-1210, ත්. ව. 1211-1212)	<p>SRI RA JA LI LA VATI</p>	"ශ්‍රී රාජලිලාවති"
සහස්‍රමල්ල (ත්. ව. 1200-1202)	<p>SRI MATSA HA SA MA LLA</p>	"ශ්‍රීමත් සහාසමල්ල"
ධර්මාගෝකදේව (ත්. ව. 1208)	<p>SRI DHARMMA SO KA DE VA</p>	"ශ්‍රී දම්මාගෝකදේව"

මූලාශ්‍රය: Imbulamure and others, 2016, 19.

පොලොන්නරු යුගයේ හාටිත සොලී කාසි සහ මස්ස කාසි අතර පවතින සම-අසමානතා

පොලොන්නරු යුගයේ දී නිකුත් කර තිබෙන සොලී කාසි සහ මස්ස කාසි පිළිබඳ මූලික අවබෝධයක් ලබා ගැනීමෙන් අනතුරු ව මෙම කාසි දෙවරුගය අතර පවතින සමානතා සහ අසමානතා පිළිබඳ ව කරුණු සාකච්ඡා කළ හැකි ය. පළමුවෙන් ම මෙම කාසි දෙවරුගයෙහි ම පවතින සමානතා පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කිරීමේ දී හැඩය අනුව මේ කාසි දෙවරුගය ම සමානත්වයක් දරනු ලබයි. පුරාණ ඉන්දියාවේ මෙන් ම ලංකාවේ ව්‍යවහාරිත කාසි පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කිරීමේ දී හැඩයෙන් වෙනස් වන කාසි නිකුත් කර තිබෙන අවස්ථා දෙරවේ ම ඉතිහාසය තුළින් හදුනාගත හැකි ය. පුරාණ ඉන්දියාවේ හාටිත වූ හස් යෝදු කාසි මෙන් ම ඇතැම් ඉන්දු-ග්‍රීක හා ගක පහළව කාසි හැඩය අනුව වෙනස්කම් සහිත ඉන්දිය කාසිවලට නිදුසුන් වේ. හස් යෝදු කාසිවල නිශ්චිත හැඩයක් කිව නොහැකි ය. බාහ්මී පාඨ සහිත ව ඇගතොක්ලිස් හා පැන්ටැලියන් විසින් නිකුත් කර ඇති හතරස් තං කාසි, ගෙලෙහි සිනුවක් සහිත ඇත් හිසක් නිරුපිත මෙනැත්තිරු රුළුගේ හතරස් තං කාසි, සියුස් දෙවියා සහ "කවියියෙ නගරදෙවතා" යන පාඨය දැක්වෙන්නා වූ යුතුවීස්ගේ හතරස් තං කාසි යනාදිය වෑත්තාකාර හැඩයෙන් පරිබාහිර වූ ඉන්දු-ග්‍රීක කාසිවලට උදාහරණ වේ. අහිමුබයේ රුළු අශ්වාරෝහක ව සිටින මොඳාස්ගේ හතරස් තං කාසි, අසිලිස්ගේ

හතරස් තං කාසි ආදිය වෘත්තාකාර හැඩයෙන් පරිබාහිර වූ ගක පහේලට කාසිවලට උදාහරණ වේ. භස් යෙදු කාසි, වෘත්ත කාසි, ලක්ෂණී කාසි ආදිය වෘත්තාකාර හැඩයෙන් වෙනස් ව ලංකාවේ භාවිත වී ඇති කාසිවලට උදාහරණ වේ. කාසියක් විනිමය මාධ්‍යයක් ලෙස වටිනාකමෙන් වැඩි වීමට රට නිශ්චිත හැඩයක් හා බරක් තිබේම අනිවාර්ය වේ. අන්තර්ජාතික වෙළඳාම කටයුතුවල නිරත වීමේ දී මේ තත්ත්වය වඩාත් තීවු වේ. සෞලින් සාමූහික අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනගා ගනිමින් උත්සහ කිලේ ඉන්දියන් සාගරයේ වෙළඳ ආධිපත්‍යය තමන්ට නතු කර ගැනීමට බව රෝම්ලා කාපර පෙන්වා දෙයි (කාපර, 2009, 194). මේ අනුව තමන්ට පූර්ව යුගවල සිට ඉන්දියාවේ භාවිත වූ කාසි නිෂ්පාදනය අනුව යමින් ස්වකීය වාණිජ පරිමාර්ථ සාධනය කර ගනු වස් සෞලින් ද වෘත්තාකාර හැඩය තම කාසි අතර පවත්වා ගන්නට ඇත. සෞලින් මෙන් ම පොලොන්නරු යුගයේ කාසි නිශ්චිත් කළ පාලකයේ ද වෘත්තාකාර හැඩය රක ගනිමින් කාසි නිශ්චිත් කිරීමට පෙළඳුණු. මේ සඳහා ඇතැම් විට සෞලි පාලනයෙන් ලැබුණු ආහාරය බලපාන්තට ඇත. අන්තර්ජාතික වෙළඳාමට තැකැරුවීම සහ විදේශ සබඳතා පවත්වා ගැනීමට පෙළඳීම පොලොන්නරු යුගයේ දී වැඩි වශයෙන් හඳුනාගත හැකි ය. මේ තිසා ස්වකීය කාසි අන්තර්ජාතික පිළිගැනීමක් සහිත ව පවත්වා ගැනීමට වෘත්තාකාර හැඩය සම්මත හැඩය කොට ගෙන පොලොන්නරු පාලකයන් ද කාසි නිශ්චිත් කරන්නට ඇත.

කාසි නිෂ්පාදිත මාධ්‍ය පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කිරීමේ දී ද චෝල සහ මස්ස කාසි අතර යම් සාමූහ්‍යත්වයක් පෙනෙන්. මේ ලක්ෂණය පවතින්නේ පොලොන්නරු යුගයේ මූල් කාලයේ දී නිශ්චිත් කර තිබෙන කාසිවල ය. රාජ රාජ සහ රාජේන්ද් චෝල ආදි සෞලි රජවරු රන්, රිදී, තං යන ලෝහවලින් කාසි නිශ්චිත් කර තිබේ. පොලොන්නරුව සෞලින්ගෙන් මුදා ගන්නා මහා විෂයබාහු රුපු ද රන්, රිදී, තං යන ලෝහවලින් කාසි නිශ්චිත් කර ඇත (ද සිල්වා, 2018, 42). තිශ්ංකමල්ල රුපු විසින් ද රිදී, තං කාසි නිශ්චිත් කර තිබේ. ඔහුගෙන් පසු පාලකයන් තං කාසි රසක් නිශ්චිත් කර ඇත (පරණවිතාන, 1972, 524). මහා පරාක්‍රමබාහු රුපුගෙන් පශ්චාත්කාලීන ව වටිනා ලෝහයන්ගෙන් කාසි නිශ්චිත් කිරීම නතර වන බැවින් 'කාසි නිර්මිත මාධ්‍ය' යන තිරණායකය පදනම් කොට ගෙන මස්ස කාසිවල සහ චෝල කාසිවල අසමානතාවක් ද හඳුනාගත හැකි ය.

සෞලි කාසිවල සහ පොලොන්නරු යුගයේ තිශ්චිත් කර ඇති මස්ස කාසිවල නිරුපිත සංකේත පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කිරීමේ දී ඒවායෙහි ද සමානත්වයක් දැකගත හැකි ය. මෙම කාසි දෙවරුගයෙහි ම අනිමුඛයේ දැක්වෙන්නේ හිට ගෙන සිටින මානව රුවකි. එය රෙජකු හෝ දෙවියෙකු බවට විවිධ මතවාද ඉදිරිපත් ව තිබේ. මේ රුව දකුණු පසට හැරී හිටි ඉරියවිවෙන් සිටින්නේ නෙඳුම් දැඩුවක් වැනි යමක් මත ය. එම දැන්වේ අගට සම්බන්ධ වී වම් අතර පහළින් බිංදු පහක සලකුණක් දැක්වේ. ඩී. ඩී. කුලතුංග එය මල් පොකුරක් බවට සිතිය හැකි නමුත් නිශ්චිත ව කුමක් දැයි හඳුනා ගැනීමට අපහසු බවට දක්වයි (කුලතුංග, 2015, 460). වම් අත නමා ගෙන එසින් යම් වස්තුවක් මුහුණට කොට අල්ලා ගෙන සිටියි. එසේ අල්ලා ගෙන සිටින්නේ හක් ගෙඩියක් හෝ පද්මයක් බවට විවිධ මතවාද පවතියි. දකුණු අතින් පහනක් වැනි යමක් අල්ලා ගෙන සිටියි. ප්‍රතිමුඛයෙහි දැක්වෙන්නේ අනිමුඛයෙහි දැක්වන හිට

ගෙන සිටින රුවේ හිදි ඉරියවිවයි. ඉද ගෙන සිටින්නේ කොටු සලකුණකින් නිරුපිත දෙයක් මත ය. එම සලකුණ නිරුපණය කර තිබෙන්නේ වියන ලද ඇදක හෝ ආසනයක් පරිද්දෙනි (කුලතුංග, 2015, 456). මෙම හිදි ඉරියවිවෙන් යුත් මානව රුවේ උඩු කය හා යටි කය පැහැදිලි ව වෙන් කොට හඳුනාගත හැකි ය. මෙම හිදි රුව දකුණු දෙසට හැරී දකුණු අත දකුණු දණහිස මත තබා ගෙන සිටියි. වම් අත නමා ගෙන මුහුණ දෙසට ලං කොට හක් ගෙඩියක් හෝ පද්මයක් අල්ලා ගෙන සිටියි. ප්‍රතිමූලයෙහි නිරුපිත මානව රුවේ හිදි ඉරියවිව ලංකාවේ ඉසුරුමුණියේ ප්‍රති මිනිසා සහ අශ්ව හිස කුටුයමෙහි මිනිසා හිදි ගෙන සිටින ඉරියවිවට සමාන බවක් පෙන්වුම් කරයි. අහිමුබයේ සහ ප්‍රතිමූලයේ දක්වෙන මෙම කේන්දුය මානව රුපය නිරුපිත කර තිබෙන්නේ නොවැසු උඩු කයකින් සහ යටි කයට දේශීයක් වැනි ඇඹුමක් ඇද ගෙන සිටින ආකාරයෙනි. දෙපසින් සහ මැදින් පහළට වැටී ඇති රේඛා සලකුණු නිරුපණය කර තිබෙන ආකාරයෙන් යටිකය ඇඹුම දේශීයක් විය හැකි බවට අනුමාන කෙරේ. මේ ආකාරයට සොලී කාසිවල සහ මස්ස කාසිවල නිරුපිත මෙම හිදි සහ හිටි ඉරියවිවෙන් යුතු මානව රුව කාගේ ද යන්න පිළිබඳ ව විවිධ අදහස් පවතියි. මෙම පුද්ගල රුපය විෂේෂුගේ අවතාරයක් වන රාමාගේ රුපය බවට කොට්ඨාසිකරයි (Codrington, 1924, 54). කාසිවෙවිට අදහස් කරන්නේ උඩු පැත්තේ විෂේෂු රුවන් යට පැත්තේ හනුමන් රුපයන් නිරුපිත බවයි (කුලතුංග, 1959, 14). පරණවිතානගේ අදහස වන්නේ හිටි ඉරියවිවෙන් අහිමුබයේ නිරුපිත වන්නේ ධනයට අධිපති කුවේර බවත්, හිදි ඉරියවිවෙන් ප්‍රතිමූලයෙහි නිරුපිත වන්නේ සංඛ, පද්ම නිධි රුප දෙකෙන් එකක් බවත් ය (කුලතුංග, 2015, 456). රිස් බේවිච්, සී. ඇම්. ප්‍රනාන්ද වැනි විද්වත්න් අදහස් කරන්නේ එම පුද්ගල රුපය රජ රුවක් වන බවයි (කුලතුංග, 2015, 456). සොලීන් වැඩි වශයෙන් ම නිකුත් කර තිබෙන්නේ ඉහත විස්තර කළ ආකාරයේ අහිමුබයේ හිට ගෙනත්, ප්‍රතිමූලයෙහි හිදි ගෙනත් සිටින මානව රුව දක්වෙන කාසි වුවත් වේර, වෝල හා පාණ්ඩිය යන දකුණු ඉන්දියාවේ බලවත් ව සිටි රාජධානිවල රාජ්‍ය ලාංඡන ඇතුළත් කාසි කිහිපයක් ද ඔවුන් විසින් නිකුත් කර තිබෙන බව මෙහි දී සඳහන් කළ යුතු ය.

රුපුගේ නාමය සටහන් කිරීමට දේව නාගරී අක්ෂර යොදා ගෙන තිබීම ද සොලී කාසිවල සහ පොලොන්නරු යුගයේ නිකුත් කළ මස්ස කාසිවල පවතින තවත් සමානකමකි. සොලී කාසිවල ශ්‍රී රාජ රාජ, ශ්‍රී රජාධිරාජ, ශ්‍රී රාජේන්දු යනුවෙන් රුපුගේ තම දේව නාගරී අක්ෂරයෙන් සටහන් කොට තිබේ. ශ්‍රී විජයබාහු, ශ්‍රී පරාක්‍රමබාහු, ශ්‍රී කලිගලකේර, ශ්‍රී වොඩගගදෙව, ශ්‍රී රාජලිලාවති, ශ්‍රීමත් සහාසමල්ල, ශ්‍රී ධම්මාගේකදෙව යනුවෙන් පොලොන්නරු යුගයේ දී කාසි නිකුත් කළ පාලකයන් ස්වකිය නාමය දේව නාගරී අක්ෂරයෙන් සටහන් කර ඇත. මේ පිළිබඳ ව කුලතුංග මෙවැනි අදහසක් ඉදිරිපත් කරයි.

“එසේ ම ඉන්දියානු කළාපයේ පොදු හාඡාවක් වූ සංස්කෘත හාඡාවේ අක්ෂර යොදා ගැනීමෙන් කාසි හාවිතයේ යෝදුණු විවිධ ජාතීන්ට මෙම කාසි කුමන පාලකයින්ට අයත් කාසි දුයි හඳුනා ගැනීමේ පහසුව එයින් ලැබේ.” (කුලතුංග, 2015, 623).

මෙම කාසි දෙවර්ගයේ දී ම රජවරු සිය නම සටහන් කිරීමේ දී “ශ්‍රී” අක්ෂරය මූලින් යොදා ගෙන තිබේ. එහි සුළු වෙනස්කමක් සහස්සමල්ල රුපුගේ කාසිවල “ශ්‍රීමත්”

යනුවෙන් යෙදී තිබේ නිසා හඳුනාගත හැකි ව්‍යවත් පොලොන්නරු යුගයේ කාසි නිකුත් කර ඇති සේපු පාලකයන් සය දෙනාගේ ම ද සොලි කාසිවල ද “මූ” අක්ෂරය පාලක නාමයට පුරුවයෙන් යෙදී තිබේ. මෙරට පොලොන්නරු යුගයේ දී රවිත බවට සැලකෙන වෙළඳයන්ත පොතෙහි රජ කෙතෙකුගේ නමින් කාසි නිකුත් කරන්නේ ඔහුගේ ප්‍රථම අහිමේකයේ දී බවත් එම නමට පුරුවයෙන් “මූ” අක්ෂරය යෙදිය යුතු බවත් සඳහන් වේ (කුලතුංග, 2015, 625-626). මේ සඳහන අනුව කාසිවල පාලකයාගේ නමට පුරුවයෙන් “මූ” අක්ෂරය යෙදීම ලංකාවේ දී කාසි නිකුත් කිරීමේ දී අනුගමනය කළ යුත්තකි. එහෙත් සොලි කාසිවලන් එම ලක්ෂණය හඳුනාගත හැකි ය. එබැවින් එම සඳහන තත්කාලීන ව දෙරවේ ම කාසි නිකුත් කිරීමේ දී අනුගමනය කළ පොදු පිළිගැනීමක් වන්නට ඇති බවට අනුමාන කළ හැකි ය.

සොලි කාසිවල මෙන් ම පොලොන්නරු යුගයේ මස්ස කාසිවල ද පාලකයාගේ නම සඳහන් කොට තිබෙන්නේ ප්‍රතිමුඛයෙහි හිඳි ඉරියවිවෙන් යුත් මානව රුවට ඉදිරියෙනි. එහි දී එම කේත්තුය රුවට ඉදිරියෙන් ජ්‍යෙෂ්ඨ දෙකකට හෝ තුනකට සිටින සේ පාලකයාගේ නාමය සටහන් කර තිබේ ද මෙම කාසි දෙවරුගයෙහි පවතින සමානත්වයකි.

මීලගට පොලොන්නරු යුගයේ භාවිත මස්ස කාසි සහ වෝල කාසි අතර පවතින අසමානතා පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කළ යුතු ය. එහි දී කාසි නිර්මිත මාධ්‍ය යන්න පිළිබඳ ව පලමු ව කරුණු සාකච්ඡා කෙරේ. පොලොන්නරු යුගයේ මූල් කාලයේ දී නිකුත් කර තිබෙන කාසි පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කළ විට කාසි නිර්මිත මාධ්‍යන්ගේ සමානත්වයක් දැකගත හැකි ය. එනම් පළමු වන රාජ රාජ සහ රාජේන්ද්‍ර වෝල යන සොලි පාලකයන් මෙන් ම මහා විෂයභාෂා රුපු ද රත්, රිදී, තඹ යන ලෙස්හ මාධ්‍ය තුයයෙන් ම කාසි නිකුත් කර තිබේ. එහෙත් විෂයභාෂා රුපුගෙන් පසුකාලයේ දී මේ තත්ත්වයෙහි වෙනසක් පෙන්නුම් කෙරේ. සොලි පාලකයන් බහුල ව රත් කාසි නිකුත් කර ඇත. රිදී හා තඹ කාසි නිකුත් කර තිබුණු ද ඊට සාරේක්ෂ ව ඔවුන්ගේ රත් කාසි නිකුත් කිරීමේ ප්‍රව්‍යතාව වැඩි ය. එහෙත් මස්ස කාසි බහුල ව නිකුත් කර තිබෙන්නේ තඩ ලෙස්හයෙනි. සෙනරත් පරණවිතාන පවසන්නේ වටිනා ලෙස්හ වර්ගවලින් කාසි සැදීම පළමු වන පරාකුම්බාභු රුපුගෙන් කෙළවර වූ බවයි (පරණවිතාන, 1972, 524). නිශ්චයකමල්ල රුපු විසින් රිදී කාසි සමහරක් නිකුත් කර තිබුවත් ඔහුගෙන් ප්‍රධාන්කාලීන පාලකයන් කාසි නිකුත් කර තිබෙන්නේ තඩ ලෙස්හයෙනි. පරණවිතාන පවසන්නේ විෂයභාෂා රුපු රත් කාසි නිකුත් කළ ද ඒවා බාල රතින් සාදන ලද ඒවා හෝ රිදියෙන් සාදා රත් ආලේපිත කරන ලද ඒවා බවයි (පරණවිතාන, 1972, 524). පළමු වන පරාකුම්බාභු, නිශ්චයකමල්ල, වොචගංග, සහස්සමල්ල, ධර්මාගේකදේව යන රජවරුන් විසින් නිකුත් කරන ලද ඇතැම් කාසි තඩ මිගු රිදී බවට හඳුනාගත හැකි ය (ද සිල්වා, 2018, 45). පළමු වන පරාකුම්බාභු, නිශ්චයකමල්ල, වොචගංග, සහස්සමල්ල යනාදි පාලකයන් විසින් සුදු ලෙස්හයෙන් (White metal) නිෂ්පාදිත (ඇතැම් විට තඩ ඉතා කුඩා ප්‍රමාණයක් අඩිංග වේ) කාසි ද නිකුත් කර තිබේ (ද සිල්වා, 2018, 45). රිදී ආලේපිත කාසි නිකුත් කර තිබෙන පාලකයන් ලෙසට නිශ්චයකමල්ල, වොචගංග, ලිලාවතී, සහස්සමල්ල, ධර්මාගේකදේව යන පාලකයන් හඳුනාගත හැකි ය (ද සිල්වා, 2018, 45). මේ අනුව

කාසි නිර්මිත මාධ්‍යය අනුව පොලොන්නරු යුගයේ හාටිත මස්ස සහ සොලී කාසි යන දෙවරුගය අතර යම් අසමානතාවක් ද පවතින බවට හඳුනාගත හැකි ය.

වග අංක 02 - විවිධ ලෝහ මාධ්‍යන් ගෙන් මස්ස කාසි නිකුත් කර ඇති පාලකයෝ

නිකුත් කළ පාලකයා	රන් කාසි	රදී කාසි	තඹ කාසි	තඩ මිශ්‍ර රිදී කාසි	සුදු ලෝහ (ඇතැම් විට තඩ ඉතා කුඩා ප්‍රමාණයක් අඩිංගු වේ)	රදී ආලේපිත කාසි
මහා විජයබාහු (ක්‍රි. ව. 1055-1110)	✓	✓	✓			
මහා පරාක්‍රමබාහු (ක්‍රි. ව. 1153-1186)		✓	✓	✓	✓	
නිශ්චෑංකමල්ල (ක්‍රි. ව. 1187-1196)		✓	✓	✓	✓	✓
වේෂ්චගංග (ක්‍රි. ව. 1196-1197)		✓	✓	✓	✓	✓
ලිලාවති (ක්‍රි. ව. 1197-1200, ක්‍රි. ව. 1209-1210, ක්‍රි. ව. 1211-1212)		✓	✓			✓
සහස්සමල්ල (ක්‍රි. ව. 1200-1202)			✓	✓	✓	✓
ධරමාගෝකදේව (ක්‍රි. ව. 1208)		✓	✓	✓		✓

මූලාශ්‍රය: ද සිල්වා, 2018, 45.

පොලොන්නරු යුගයේ හාටිත මස්ස කාසිවල අනුපහේද හඳුනාගත හැකි ය. එහෙත් සොලී කාසිවල එවැනි අනුපහේද නොමැත. මස්ස කාසි 1/8 සහ 1/16 වගයෙන් අනුවගිවලට බෙදෙයි (ඡයසිංහ, 2013, 58). මස්ස කාසිවල හඳුනාගත හැකි මේ විවිධතාව පිළිබඳ ව ලිලානන්ද කළදේරා මෙසේ විස්තර කොට තිබේ.

“කහවලුවහි මෙන් මෙම කාසිවල ද විෂම හාග ඇති විය. එහෙත් සුලහ වගයෙන් නොවේ. මේ වරුගයේ හාගයේ කාසි රජවරුන් කිප දෙනෙක් විසින් ම නිකුත් කර තිබෙන බව පෙනේ. 1 වන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ හා දරමාගෝක දෙව රජුගේත් නම් සඳහන් වන මෙම වරුගයේ 1/8 කාසි හා 1/16 කාසි කිහිපයක් ගැනුද නොබේදා දැන ගන්නට හැකි විය.” (කළදේරා, 1959, 18).

මස්ස කාසියෙන් හාගය වන අඩ මස්ස කාසි පළමු වන පරාක්‍රමබාහු, ලිලාවති, සහස්සමල්ල යනාදී පාලකයන් නිකුත් කර ඇත (ද සිල්වා, 2018, 45). පළමු වන

පරාකුමලාභු රුපු විසින් මස්ස සහ අඩ මස්ස කාසිවලට අමතර ව 1/8 සහ 1/16 යන මස්ස කාසියේ තවත් අනුපහේද දෙකකින් කාසි නිකුත් කර තිබේ (ද සිල්වා, 2018, 45). මහා පරාකුමලාභු රුපු දච් ආර්ථික කටයුතු පුළුල් වශයෙන් සිදු කළ බව වංශකථාගත විස්තරවලින් අනාවරණය වේ. මහ පැරකුම් රුපු බුරුමය ආකුමණය කිරීමට පෙලමුණු හේතුත් අතර බුරුමයට ලංකාවෙන් යටත ලද සැම වෙළඳ නැවකට ත්‍යාග වශයෙන් ඇතෙකු ලබා දීමේ සම්ප්‍රදාය බුරුම පාලකයා නැවැත්වීම, ලංකාවෙන් බුරුමයට ගෙන යන ලද ඇතුළත්ගේ මිල ගණන් සීමා කිරීම, ලංකාවෙන් හිය වෙළඳ දූතයන්ට හිරිහැර කොට ඔවුන් ගෙන හිය පමුරු සහ ඔවුන්ගේ නැවී කොල්ල කැම ආදි ආර්ථික කරුණු කිහිපයක් හඳුනාගත හැකි ය (මහාවංශය සිංහල, 2004, පරි. 76, 14-35 ගාට්‍රා). එමත් ම ඔහු යටතේ දී ඇති වූ කාමිකරුමික නවෝදය හේතුවෙන් මෙරටින් පිටරට සහල් අපනයන කළ බැවින් ලංකාව තත්කාලීන ව 'පෙරදිග ධාන්‍යාගාරය' නමින් හැඳින්වූ බවට ජනප්‍රවාද පවතියි. මේ අනුව තත්ත්‍යගයේ දී සංවිධිත මෙන් ම පුළුල් ආර්ථිකයක් මෙරට පැවති බව පැහැදිලි ය. එහි දී රට තුළ සිදු වන දෙදේනික වාණිජ කටයුතුවල පහසුව වෙනුවෙන් සහ විස්තාත වශයෙන් මෙන් ම ආංශුක වශයෙන් ද ආර්ථික කටයුතු ගක්තිමත් ව, කාර්යක්ෂම ව හා විධිමත් ව පවත්වා ගෙන යාම වෙනුවෙන් පරාකුමලාභු රුපු ඉහත ආකාරයට මස්ස කාසිවලට අමතර ව එහි අනුපහේද තුනක් ම නිකුත් කරන්නට ඇති බවට අනුමාන කළ හැකි ය. මේ අනුව පොලොන්නරු යුගයේ නිකුත් කර හාවිතයට ගන්නා ලද කාසිවල භාගය, කාල සහ අවෙන් එක අදි වටිනාකම අනුව කුඩා ප්‍රමාණයේ කාසි හාවිත කර ඇත (ගුණරත්න, 2019, 28). එනම් කාසියේ හාවිත වටිනාකම අනුව විවිධත්වයක් මස්ස කාසිවල පවතියි. එහෙත් පොලොන්නරු යුගයේ දී සොලින් විසින් නිකුත් කරන ලද ඔවුන්ගේ කාසිවල එවැනි විවිධත්වයක් හඳුනාගත තොහැකි වීම සොලි කාසි සහ මස්ස කාසි යන කාසි දෙවර්ගයේ ඇති තවත් අසමානතාවකි.

සොලින් කාසි නිකුත් කිරීමේ දී ඉහත දැක්වූ පරිදි වටිනාකම අනුව විවිධත්වයක් අනුගමනය නොකළ ද කාසියේ ඇතුළත් සංකේත අනුව විවිධත්වයෙන් යුතු ව කාසි නිකුත් කිරීමට පෙළඳී තිබේ. ඔවුන් සිය කාසි බහුතරයක් නිකුත් කර තිබෙන්නේ අහිමුබයේ හිට ගෙනත්, ප්‍රතිමුබයෙහි හිද ගෙනත් සිටින මානව රුව දක්වෙන කාසිවලත් එම ස්වරුපයේ කාසි පමණක් ම නිකුත් කිරීමට ඔවුන් සීමා වී නැත. සොලිනු වේර, වෝල සහ පාණ්ඩා රාජ්‍ය ලාංඡන දක්වෙන කාසි ද නිකුත් කළහ. එයින් ඔවුන්ගේ දේශපාලන ජයග්‍රහණයන් ප්‍රකට කෙරෙන බවට සැලකේ. රාජ්‍යන්ද වෝල රුපුට අයත් එක් කාසියක මූහුණත වියනක් යට කොටියෙකු හිද ගෙන සිටින විලාසයත් රට ඉදිරියෙන් මත්ස්‍යයන් දෙදෙනෙකුගේ රුවත් දක්වේ. එහි ප්‍රතිමුබයෙහි දුන්නක් දක්වෙන අතර නාගරී අක්ෂරයෙන් පේලී දෙකකට 'ගංගෙකාණ්ඩ වෝල' යනුවෙන් සටහන් කර ඇත (Sirisena, 2002, 14). රාජ්‍යන්ද රාජ රුපුගේ කාසි වගියක වේර, වෝල, පාණ්ඩා යන එකල දකුණු ඉන්දියාවේ බලවත් ව පැවති රාජධානී තුයයෙයේ රාජකීය සංකේත වන පිළිවෙළින් රාජ්‍යය, කොට්‍යා, මත්ස්‍යය යන සංකේත තුයය තිරුප්‍රණය කර තිබේ. මේ අනුව අහිමුබයේ හිට ගෙනත්, ප්‍රතිමුබයෙහි හිද ගෙනත් සිටින මානව හෝ නිධි රුව දක්වෙන කාසිවලට අමතර ව වෙනත් රුපු තිරුප්‍රිත කාසි ද සොලින් විසින් නිකුත් කර තිබෙන බවට පැහැදිලි ය. පොලොන්නරුවේ මස්ස කාසිවල මෙවැනි අන්තර්ගත සංකේතවල වෙනස්කමක්

හඳුනාගත නොහැකි ය. ඒවායෙන් ඒකාකාරී බවක් විද්‍යාමාන වේ. අනිමුබයේ හිට ගෙන සිටින මානව රුවත්, එය හිඳු ඉරියවිවෙන් යුතු ව ප්‍රතිමුබයෙහින් කේතුය සංකේතය ලෙස නිරුපිත කාසි පමණක් මෙරටින් පොලොන්තරු යුගයේ දී හඳුනාගත හැකි ය. මහා විජයබාහුගේ පටන් දීඩේණියේ පළමු වන බුවනෙකබාහු රජු ද්‍රව්‍ය දක්වා ම සිටි රජවරුන් සිය නම පමණක් වෙනස් කරමින් ඒකාකාර ස්වරුපයෙන් කාසි නිකුත් කර ඇත. මේ අනුව කාසිවල අන්තර්ගත සංකේත පදනම් කර ගනමින් විවිධත්වයෙන් යුතු කාසි නිකුත් කිරීමක් සොලින් ගෙන් හඳුනාගත හැකි අතර පොලොන්තරු පාලකයන්ගෙන් එවැන්තක් හඳුනාගත නොහැකි වීම ද සොලි කාසි සහ මස්ස කාසි අතර පවතින අසමානතාවකි.

වගු අංක 03 - මස්ස කාසියේ අනුප්‍රේරණ නිකුත් කර ඇති පාලකයෝ

නිකුත් කළ පාලකයා	මස්ස කාසි	අඩු මස්ස කාසි (1/2)	1/8 කාසි	1/16 කාසි
මහා විජයබාහු (ක්‍රි. ව. 1055-1110)	✓			
මහා පර්‍යාම්බාහු (ක්‍රි. ව. 1153-1186)	✓	✓	✓	✓
නිශ්චාකමල්ල (ක්‍රි. ව. 1187-1196)	✓			
මෝඩගංග (ක්‍රි. ව. 1196-1197)	✓			
ලිලාවති (ක්‍රි. ව. 1197-1200, ක්‍රි. ව. 1209-1210, ක්‍රි. ව. 1211-1212)	✓	✓		
සහස්සමල්ල (ක්‍රි. ව. 1200-1202)	✓	✓		
රෝමායෝකදේව (ක්‍රි. ව. 1208)	✓		✓	

මූලාශ්‍රය: ද සිල්වා, 2018, 45.

සොලි කාසි සහ මස්ස කාසි අතර බර ප්‍රමාණයන්ගේ වෙනස්කම් ද හඳුනාගත හැකි ය. මේ පිළිබඳ ව කොචිරින්වන්ගේ “Ceylon Coins & Currency” කාතියෙහි විශ්ලේෂණයක් අන්තර්ගත වේ (Codrington, 1924, 73). එහෙත් බරහි පවතින් අඩු-වැඩි වීම මෙම කාසි දෙවර්ගය අතර පවතින ප්‍රධාන අසමානකමක් ලෙස දැක්වීමට අයිරු ය. මන්ද කාසි සංසරණය වීමේ දී ගෙවී යන අතර එමගින් නිරායාසයෙන් ම බරහි වෙනසක් ඇති වේ. මේ අමතර ව භායනකාරකයන්ගේ බලපෑම් නිසා ද කාසිවල බරහි වෙනස්කම් සිදු වේ. මේ හේතුවෙන් කාසිවල බර පදනම් කර ගෙන සොලි කාසි සහ මස්ස කාසි අතර අසමානතාවක් හඳුනාගැනීමට උත්සාහ කිරීම යුත්ති සහගත නොවනු ඇත.

මස්ස කාසිවල තිත් රාමුවක් දැකගත හැකි ය. ඒ අනුව අහිමුබයෙහි සහ ප්‍රතිමුබයෙහි දැක්වෙන කේන්ද්‍රීය මානව රුව, අනෙකුත් අප්‍රධාන සලකුණ සහ රුපුගේ නාමය මැදි වන පරිදි තිත් රාමුවක් කාසිය වටා නිරුපණය කර තිබේ. මෙම තිත් රාමුව අඩ මස්ස, 1/8 සහ 1/16 යන අනුප්‍රහේදයේ කාසිවල ද දැකගත හැකි ය. ඒ ආකාරයට සියලු සංකේත මැදි වන සේ දක්වා ඇති තිත් රාමුවක් සොලි කාසිවල දැකගත නොහැකි ය. එය ද මෙම කාසි දෙවර්ගය අතර දැකිය හැකි අසමානතාවකි. මෙම තිත් රාමුව ඇතැම් මස්ස කාසිවල එක් පසෙක පමණක් දක්වේ. අඛණ්ඩ ව වෘත්තාකාර ව කාසිය වටා දිව ගොස් තිබෙනු හඳුනාගත නොහැකි ය. එසේ සිදු ව තිබෙන්නේ කාසි අව්‍ය ගැසීමේ දී සිදු ව ඇති තාක්ෂණික දෝශයක් නිසා විය යුතු ය.

සොලි කාසිවල සහ මස්ස කාසිවල දැක්වෙන අහිමුබයේ හිට ගෙනත්, ප්‍රතිමුබයෙහි හිද ගෙනත් සිටින කේන්ද්‍රීය මානව හෝ නිධි රුව නිරුපණය කර තිබේ අනුව ද මේ කාසි දෙවර්ගයෙහි අසමානතාවක් හඳුනාගත හැකි ය. එනම් එම කේන්ද්‍රීය මානව හෝ නිධි රුපයෙහි මූහුණ නිරුපණය කර තිබෙමේ පැහැදිලි වෙනසක් මේ කාසි දෙවර්ගයෙහි දැකගත හැකි ය. සොලි කාසිවල කේන්ද්‍රීය මානව හෝ නිධි රුපයෙහි ඇසු, නාසය, මූබය ආදි මූහුණේ අංග පැහැදිලි ව හඳුනාගත හැකි අයුරෙන් නිරුපිත ය. කව ද හිසෙහි පැලදි හිස් අවාරණය ද පැහැදිලි ව නිරුපණය කර තිබේ. එහෙත් පොලොන්නරු යුගයේ නිකුත් කර ඇති මස්ස කාසිවල කේන්ද්‍රීය මානව හෝ නිධි රුවේ මූහුණ කළේ යන් ම සරල රේඛා භාවිතයෙන් ඉංග්‍රීසි හෝඩියේ “E” අක්ෂරයේ ස්වරුපයට නිරුපණය කර තිබේ. මූහුණේ අංග පැහැදිලි ව නිරුපණය කර නොමැත. කාසි මූදණය කළ අයගේ දැනීම අඩුකම නිසා එසේ සිදු වන්නට ඇති බවට මැදුරයන්ගාඩ විමලකිත්ති හිමියේ පවසති (විමලකිත්ති හිමි, 1969, 21). මේ සඳහා ලෝහයේ පිරිහිම ද හේතු වන්නට ඇත. 12 වන සියවසේ සිට ඉදිරියට ක්‍රමයෙන් බාල වූ බව සහ මේස්තරය සහ කාසි සම්පාදනය පිරිහුණු බව නිරික්ෂණය කළ හැකි බවට ජ්. පි. එස්. එච්. ද සිල්වා පවසයි (ද සිල්වා, 2018, 44). බාල ලෝහවලින් කාසි නිකුත් කිරීමේ පාලකයාගේ අරමුණ පිළිබඳ ව පරණවිතානගේ පහත විස්තරයෙන් හඳුනාගත හැකි ය.

“මේ බාල කාසි නිකුත් කළ රජවරුන් ඒවා පාවිච්ච කිරීමට බල කිරීම නිසා රටවැසියන්ට අලාභයක් සිදු වුවත් ඒ රජවරුන්ට නම විගාල ලාභයක් ලැබෙන්නට ඇත. බාල ලෝහ කාසිය වැඩිවැඩියෙන් නිකුත් කළ කරමට රටවැසියන්ගේ දහය වැඩිවැඩියෙන් උදුරා ගැනීමට රුපට පුළුවන් වූ බව පෙනේ.” (පරණවිතාන, 1972, 525).

මේ අනුව බාල ලෝහ භාවිතය නිසා කාසියේ බාහිර ස්වරුපයට භානි වීම පමණක් නො ව සමාජ-ආර්ථික වශයෙන් ද පිරිහිමක් සිදු වූ බවට පැහැදිලි ය.

සමාලෝචනය

ශ්‍රී ලංකාවේ කාසි ව්‍යවහාරය හස් එඩු කාසිවලින් ආරම්භ වී අනුරාධපුර රාජධානී සමයේ අවසාන අවධිය වන විට රන්කහවණුව සංසරණය වීම දක්වා විකාශනයට

පත්වන්නේ ය. අනුරාධපුරයෙන් පසු ව අගනගරය පොලොන්නරුවට මාරු වේ. ඒ අනුරාධපුර රාජධානීයට එල්ල වන සොලී ආක්‍රමණය හේතුවෙනි. පස් වන මිහිඳු රජ දැවස මෙරට ඇති වන ආහාන්තරික අරුබුදකාරී තත්ත්වය පාදක කර ගෙන පළමු වන රාජ රාජ වෝල් රජ කු. ව. 993 දී ද ඔහුගේ ප්‍රත් පළමු වන රාජේන්ද්‍ර වෝල් රජ කු. ව. 1017 දී ද අනුරාධපුරය ආක්‍රමණය කොට වෝල් අධිරාජායෙහි අවසන් පාන්තය ලෙසට ලංකාවේ රජරට කළාපය නතු කර ගනිති. පළමු වන රාජ රාජ රජුගේ විරැදු නාමයකට අනුව 'මූම්මච්චේල්ල මණ්ඩලම්' යනුවෙන් සොලීහු තත්කාලීන ව ලංකාව හැඳින්වුහ. සිය අගනුවර ලෙස පොලොන්නරුව තෝරගත් සොලීහු පළමු වන රාජේන්ද්‍ර වෝල් රජුගේ විරැදු නාමයකට අනුව 'ජනනාර්ථපුරම්' යනුවෙන් පොලොන්නරුව නම් කොට ස්විකිය ප්‍රතිරාජයෙකු යටතේ පාලනය කළහ. මේ අනුව පොලොන්නරුව මූලින් ම අගනගරය ලෙස තෝරා ගනු ලැබුවේ සොලීන් විසිනි.

රන් කහවණුව සහ මස්ස අනුරාධපුර යුගයේ අග භාගයේ සිට පොලොන්නරු යුගය අවසන් වන තෙක් මෙරට තුළ විනිමය මාධ්‍යය ලෙසින් සංසරණය වූ කාසි වර්ග ලෙස හදුනාගත හැකි ය. මස්ස කාසිය නිර්මිත ලෝහ මාධ්‍යය අනුව රන් මස්ස, රිදී මස්ස, තඹ මස්ස සහ රිදී ආලේපිත තඹ මස්ස යනුවෙන් විවිධත්වයට වේ. එමත් ම රන් කහවණුවේ මෙන් ම මස්ස කාසිවල ද වටිනාකම අනුව වෙනස් වන අනුප්‍රහේද නිකුත් කිරීමක් ද හදුනාගත හැකි ය. ඒ අනුව පොලොන්නරු යුගයේ නිකුත් කර තිබෙන මස්ස කාසි අඩ මස්ස, 1/8 සහ 1/16 යනුවෙන් ද වටිනාකමෙන් විවිධත්වයට පත් වේ. පොලොන්නරු යුගයේ නිකුත් කරන ලද මස්ස කාසිය ප්‍රසිද්ධ ව තිබෙන්නේ දශදෙණි මස්ස යනුවෙනි (ගුණරත්න, 2019, 27). ඒ අවසන් වරට එම කාසි අවවු ගැසීම සිදු කරන ලද්දේ දශදෙණි යුගයේ දී බැවිනි (කල්දේරා, 1959, 18). පොලොන්නරු යුගයේ පළමු කාලවකවානුව අයත් වන්නේ සොලී යුගයට ය. ඒ අනුව කු. ව. 1070 දක්වා කාලය මේ අයත් වේ. ලෝලයන් ඒ වන විට මෙරට තුළ ප්‍රවලිත ව පැවති කහවණුව අනුගමනය කර රට ඔවුන්ගේ නම් යොදා භාවිතයට ගෙන තිබේ (ද සිල්වා, 2018, 41). ඒ අනුව පළමු වන රාජ රාජ රජු ඒ අකාරයට තම නම යොදා කහවණුවේ ස්වරුපයට සමාන ව රන් භා තඹ කාසි අවවු ගසා භාවිතය තීතිගත කර තිබේ. ඔහුගේ කාසි කහවණුවෙන් වෙනස් වූයේ කහවණුවේ ඇති “ශ්‍රී ලංකා විභ” යන පායය වෙනුවට ‘ශ්‍රී රාජ රාජ’ යනුවෙන් යොදා තිබෙමෙනි (විමලකිත්ති හිමි, 1969, 24). සොලීන් ගෙන් රට මූදවා ගන්නේ මහා විජයබානු රජ ය. ඔහු ද කාසි නිකුත් කිරීමේ දී සොලීන් අනුගමනය කළ තිසා රජවරුන් තම නම සහිත ව කාසි නිකුත් කිරීමේ සම්ප්‍රදායක් (ද සිල්වා, 2018, 41) පොලොන්නරු යුගයේ දී ඇති විය. මේ අනුව පොලොන්නරු යුගයේ භාවිත කාසිවල ඒකාකාරී ස්වරුපයක් පවතින බවට කිව හැකි ය. කාසි නිර්මිත මාධ්‍යය, කාසිවල ඇතුළත් සංකේත සහ වටිනාකම අනුව සූල වශයෙන් සමානතා සහ අසමානතා සොලී කාසිවල සහ මස්ස කාසිවල පවතින බවට හදුනාගත හැකි ය. මේ පිළිබඳ ව ඉහත විස්තරාත්මක ව තොරතුරු සාකච්ඡා කොට තිබේ. කෙසේ වූවත් ශ්‍රී ලංකාවේ කාසි සම්මත බරක්, හැඩියක් සහ නිශ්චිත වටිනාකමක් මෙන් ම නිකුත් කළ පාලක අනත්තාව (පාලක නාමය) සහිත ව නිකුත් කිරීමේ සම්ප්‍රදාය 12 වන සියවස වන විට ඇති වීම වැදගත් වේ (බාලපූරිය, 2008, 7). එම සම්ප්‍රදාය ඇති වීම කෙරෙහි සොලී පාලනයෙන් ද

බලපැමි ව්‍යවච සැක නැත. මන්ද සොලීන් සාමුඩික අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනගා ගැනීම හරහා අන්තර්ජාතික වෙළඳාමට නැඹුරු වූ පිරිසක් වන බැවිනි. අන්තර්ජාතික වෙළඳාමේ දී විනිමය මාධ්‍යයට ප්‍රමුඛතාවක් හිමි වේ. පොලොන්නරු යුගයේ දී කාසි නිකුත් කිරීමේ දී මේ තත්ත්වය කෙරෙහි පොලොන්නරු පාලකයන් දී විමසිලිමත් වන්නට ඇත. පොලොන්නරු යුගයට අයත් කාසි අප්‍රිකාවේ නැගෙනහිර වෙරළ තීරය දක්වා ම ව්‍යාප්ත වී තිබේ (Imbulamure and others, 2016, 17). මේ අනුව දේශීය පාලකයාට ද කාෂිකර්මය මත පදනම් වූ ආර්ථික ක්‍රමයෙන් වෙළඳාම පදනම් කර ගත් ආර්ථිකයකට පරිවර්තනය වී අන්තර්ජාතික වෙළඳාමට යොමු වීමට සිදු වූ බව පෙනේ. සොලීන්ගේ සිට දැඩිදෙණි යුගයේ පළමු වන බුවනෙකබාඛු රුපු දවස දක්වා ම පාලක නාමය පමණක් වෙනස් ව මස්ස කාසි ඒකාකාරී ස්වරුපයක් ගනු ලබන්නේ මේ අන්තර්ජාතික පිළිගැනීම මස්ස කාසි කෙරේ පවත්වා ගැනීමට උනන්දු වූ නිසා විය යුතු ය. කෙසේ ව්‍යවත් පුරාණ ලංකා සමාජය තුළ දීර්ස කාලයක් විනිමය මාධ්‍යයක් ලෙස අඛණ්ඩ ව භාවිත වූ කාසි වර්ගය වන්නේ මස්ස කාසි ය. එබැවින් මස්ස කාසි එතිනාසික වශයෙන් සුවිශේෂ වැදගත්කමක් උසුලයි. මස්ස කාසි නිකුත් කිරීමට මෙන් ම මස්ස කාසිවල දීර්ස කාලීන අඛණ්ඩ භාවිතයටත් සොලී කාසිවලින් මෙන් ම සොලී පාලනයෙන් ද ආහාසය ලැබේ තිබෙන බව පැහැදිලි ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

- කල්දේරා, ලිලානන්ද. (1959). ලංකාවේ මිල මුදල්. කොළඹ: කොළඹ ජාතික කොළඹකාගාරය.
- කිලතුංග, වේ.ං. (2015). ශ්‍රී ලංකාවේ කාසි හා මුදල් ව්‍යවහාරය. කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල.
- ගුණරත්න, ජ්. දම්මික. (2019). කාසියේ අසිරිය. කොළඹ: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව.
- ජයසිංහ, කරුණෝරත්න. (2013). ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාණ මුදල් සහ වෙළඳ ගනුදෙනු. මේරිගම: ආයිරවාද ප්‍රකාශන.
- තාපර, රෝමිලා. (2009). ඉන්දියාවේ ඉතිහාසය. පරි. අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව. පිටකෝට්ටේ: සිසාරා ප්‍රින්ට්වේව් ප්‍රයිට්වේ ලිමිටඩ්.
- දන්දන්ත, මනිල. (2015). ලංකාවේ පැරණි කාසි. කළතර: ReadMe (Pvt) Limited.
- ද සිල්වා, ජ්. පි. එස්. එච්. (2018). ශ්‍රී ලංකාවේ කාසි හා මුදල් ක්‍රමයේ ඉතිහාසය. පරි. නිමල් ලාලිත රත්නස්කර. බොරගැස්ගමුව: කතා ප්‍රකාශනයකි.
- නිලකණේය ගාස්ත්‍රී, දේක්. ඒ. (1972). "ලංකාවේ වෝල අධිරාජ්‍යයේ ප්‍රදේශයක් ව පැවති කාලය". හේම් වන්දු රාය (සංස්.), ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ ලංකා ඉතිහාසය ආණ භාගය. කැලණිය: විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය.
- පරණවිතාන, ඇස්. (1972). "පොලොන්නරු යුගයේ සහායත්වය: දේශපාලන, අර්ථ හා සමාජ තත්ත්ව". හේම් වන්දු රාය (සංස්.), ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ ලංකා ඉතිහාසය භාගය. කැලණිය: විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය.
- බාලසුරිය, ඉනෙක්කා. (2008). පැරණි මුදල්. කොළඹ: මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල.
- මහාවංශය සිංහල. (2004). බොද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය (සංස්.), දෙනිවල: අර්ථ ප්‍රින්ටරස්.

- මැදගම, හේරත් බණ්ඩාර කේ.එම. (2009). ශ්‍රී ලංකාවේ කාසි හා මුදල් තොටෙවුවල ඉතිහාසය සහ සන්නිවේදන ලක්ෂණ. කොළඹ: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයේ.
- විකුමසිංහ, සිරිමා. (1972). "පළමු වැනි පරාකුමබාඟු රජුගේ අනන්තරාගාමිකයේ: පොලොන්නරුව රාජධානියේ බිඳ වැටීම". හේම වන්ද රාය (සංස්.), ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ ලංකා ඉතිහාසය ආශා හාගය. කැලණීය: විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය.
- විමලකිත්ති හිමි, මැදුලයන්ගොඩ. (1969). ලංකාවේ කාසි හා මුදල් ව්‍යවහාරය. කොළඹ: සුමන මුද්‍රණාලය.
- සිරිවිර, ඉන්දකීරති. (2014). රජරට ශිෂ්ටවාරය සහ නිරිත්ති රාජධානී. කොළඹ: දායාචාරු ජයකොඩි සහ සමාගම.
- Codrington, H.W. (1924). **Ceylon Coins & Currency**. Colombo: A.C. Richards Acting Government Printer.
- Imbulamure, Sarath and others. (2016). **Modernization and Expansion of the Bank of Ceylon Museum**. Colombo: Bank of Ceylon Money and Banking Museum.
- Sirisena, O.M.R. (2002). **Medieval Gold Coins of Sri Lanka**. Colombo: Unographics (Pvt) Ltd.